

ESF projekts „Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārizglītojošo mācību priekšmetu pedagogu kompetences paaugstināšana”
2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003, ESS2009/88
E- KULTUROLOĢIJA

Andrejs Mūrnieks

Kultūras jēdziens

5. temats

CIVILIZĀCIJA

1. daļa

Civilizācijas jēdziens

Kas ir civilizācija?

Civilizācija – augsta kultūras attīstības pakāpe.

Civilizācijas tapšanai raksturīgas šādas iezīmes:

- reliģija kļūst sarežģītāka, tiek sistematizēta un tajā izkristalizējas kāda **centrālā ideja**, cilvēkam tiek izvirzītas **augstas garīgās prasības**, kas palīdz uzturēt sabiedrībā vienotību;
- **tiek izveidota valsts** ar tai piemītošu pārvaldes sistēmu, garīgās un laicīgās varas **hierarhiju**;
- saimnieciskās dzīves attīstības rezultātā pieaug **darba ražīgums**, notiek darbu dalīšana, veidojas specializācija;
- ekonomiskā attīstība dod **pārpalikumu**, ko var izmantot neražojošu profesiju (garīdznieki, ārsti) uzturēšanai, notiek **garīgā darba atdalīšana no fiziskā darba**;
- **izveidojas rakstība** (civilizācija atstāj par sevi vēstījumu – sākas vēsture), notiek komunikāciju attīstība.

Pirms civilizācijas

- „Dabas tipa kultūras” (nosacīti daži pētnieki tās sauc arī par civilizācijām); tās ir materiāli, tehniski un politiski neattīstītas sabiedrības, kas dzīvo, maksimāli pakļaujoties dabas ciklam un atrodoties saistībā ar dabu un atkarībā no tās; piemēram, pigmeju ciltis Āfrikā, Indijas okeāna Andamānu salu pirmiedzīvotāji, Austrālijas aborigēni.

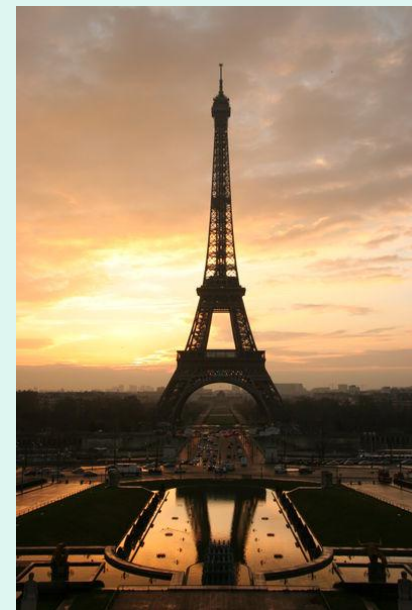
Austrumu civilizācijas

- Austrumu civilizācijām raksturīgs: tradicionālisms, stabilitāte, valstiskuma dominēšana pār indivīdu, valstiskas un kolektīvas īpašuma formas, tieksme uz reliģisko atbrīvošanos no pasaules, nevis uz tās pārkārtošanu; piemēram, Tālo austrumu civilizācija (Ķīnas ietekme), Dienvidāzijas civilizācija (senās Indijas kultūra ietekmes zona);

Rietumu civilizācija

- Rietumu civilizācijai raksturīgi: individuālisms, personas autonomija, dinamisms, brīvības ideāls, privātīpašums, tieksme uz pasaules pārkārtošanu, uz tehnokrātisku attīstību. Pie Rietumu civilizācijas mūsdienās pieder Eiropa, kā arī Ziemeļamerika un Austrālija.

Globālā civilizācija

- Mūsdienu globalizētā civilizācija pamazām aptver daudzus reģionus; tai raksturīga ekonomiskās, politiskās, ekoloģiskās un kultūras darbības internacionalizācija, patēriņa pieaugums, komunikāciju attīstība. Tās sākumi saistās ar pārmaiņām Rietumeiropā un Ziemeļamerikā 20. gs. beigās; mūsdienās skar jau gandrīz visu pasauli un ietekmē atsevišķās kultūras.

Paldies par uzmanību!

Jautājumi atkārtošānai, diskusijai, uzdevumi

- Nosauciet civilizācijas pazīmes!
- Kādas ir atšķirības civilizācijas un kultūras jēdzienu izmantošanā?
- Kas nosaka civilizācijas veidošanos – ekonomiskās vai garīgās vajadzības? Izsakiet argumentus par labu vienai un otram pieejai.